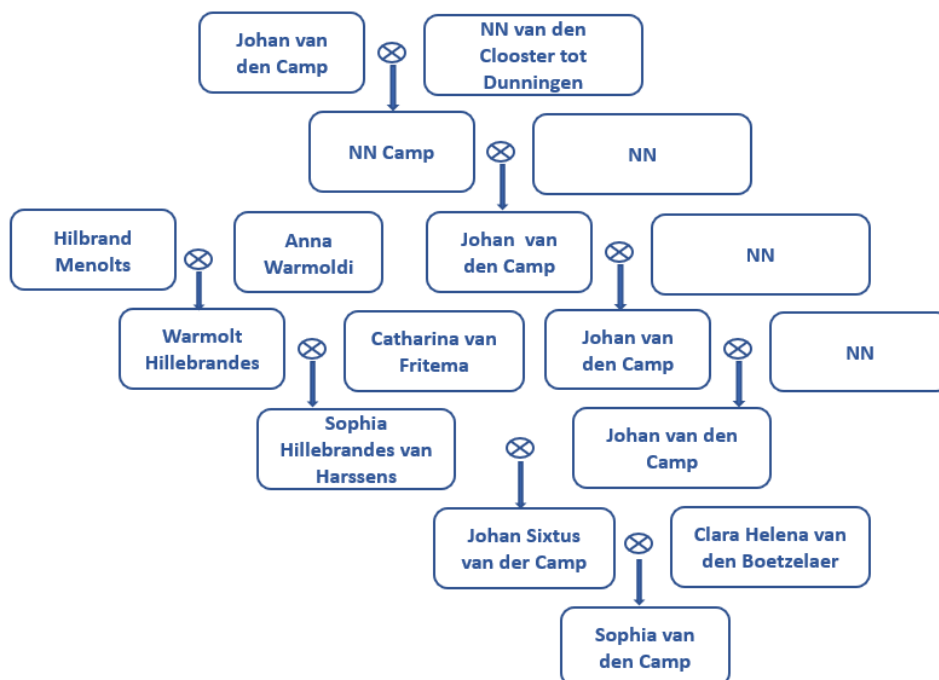

Wie was Sophia van den Camp?

Albert van der Kaap

Sophia Ignatia van den Camp was de, jonge, vrouw die in 1672 een zeer belastende verklaring aflegde in het proces waarin Osbrandt Jan Rengers van de Fraeylemaborg in Slochteren terecht stond op beschuldiging van landverraad.

Sophia Ignatia, dochter van Johan Sixtus van der Camp en Clara Helena van den Boetzelaar, trouwde in 1675, twee jaar nadat het vonnis tegen Rengers was uitgesproken (ondertrouw Oldenzaal, huwelijk in Bentheim), met Eustachius Otto Broersma (tot borch Beuningen en den Clooster), stalmeester en jagermeester van de graaf van Bentheim, zoon van Anthonie Broersma en Elisabeth Agnes Bentinck.¹ Eustachius was drost van Megen en kocht in 1677 Borgbeuningen, dat lange tijd in het bezit was geweest van de familie van Twickelo.

Broersma

De afstammingslijn van Eustachius Broersma is niet helemaal zeker. Zwakke plek in de keten is Ocke Broersma, die omstreeks 1608 werd geboren en die waarschijnlijk de vader is van Anthonius.

De oudste, ons bekende, Broersma was Ocke Piers, die leefde in de tweede helft van de vijftiende en de eerste helft van de zestiende eeuw in Legemeer. Bij een onbekende vrouw had hij o.a. een zoon Ocke.

Ocke Ockes was boer in Teroele. Hij trouwde met Hylck Folckerts, dochter van Folckert Hylckes, mederechter van Doniawerstal, en NN Merck Mercksd.

¹ <https://www.twentebestand.nl/gezinsblad.php?NR=127272>

Hun zoon, **Ocke Ockes Broersma**, werd geboren omstreeks 1552/3. Hij werd in 1577 als advocaat tot het Hof van Friesland toegelaten. Hij is s grietman af, wanneer in het voorjaar van 1578 door stadhouder George de Lalaing, graaf van Rennenberg, de van koningsgezindheid verdachte raadsheren, grietmannen en magistraatsleden worden vervangen.

In 1580 wijkt hij als balling uit naar Luik. Hij koos de Spaanse kant. In 1587 en 1590 wordt hij advocaat-fiscaal genoemd. Hij trouwde met Pierkje Jeremiasdr.

Hun zoon **Anthonius Ockes** studeert vanaf 1604 rechten te Franeker en wordt in 1607 toegelaten als advocaat tot het Hof van Friesland en op 31 januari 1617 als advocaat tot het Hof van Brabant. Hij trouwde voor het gerecht Leeuwarden op 15 augustus 1607 met Tanneke Jacobs, weduwe van notaris Tiete Haarsma/Titus Hartsma. Zij werd in Antwerpen geboren als dochter van Jacob Arends en Jantien Cornelisdr. Anthonius en Tanneke woonden vanaf 1617 te Brussel.

Hun zoon, **Ocke Broersma**, werd omstreeks 1608 geboren en is waarschijnlijk de vader van Anthonius.

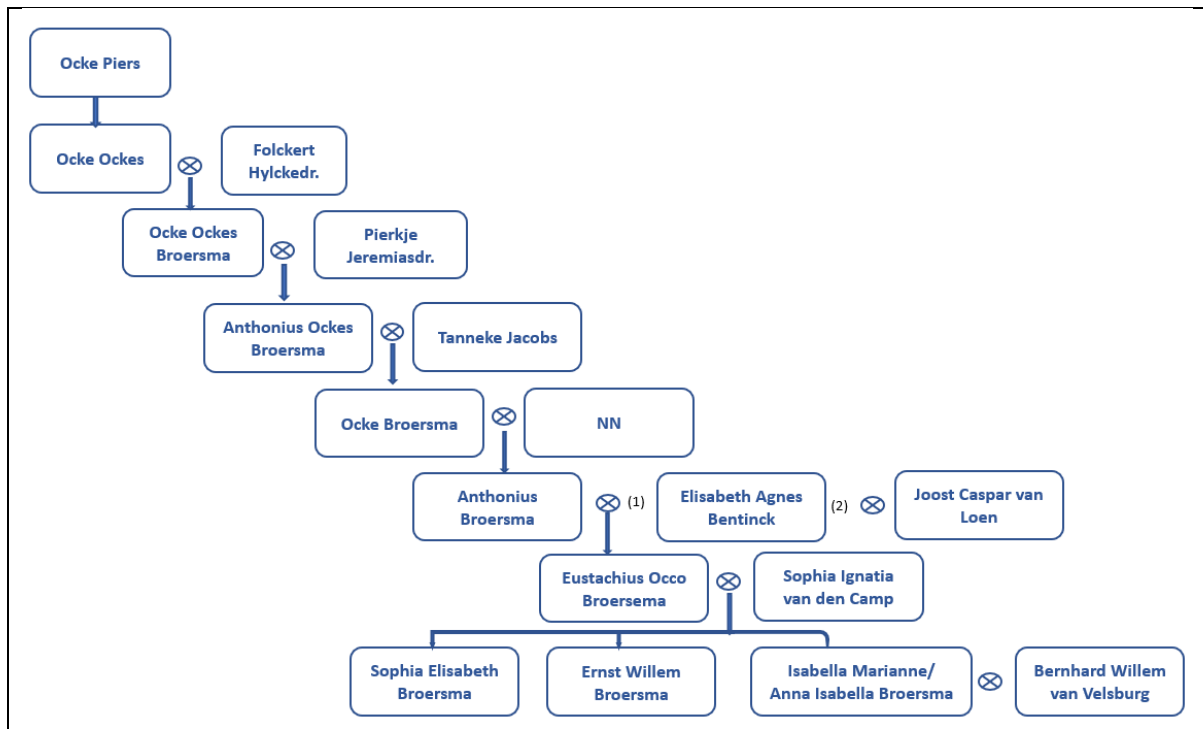
Zijn zoon is **Anthonius (Arnold²) Broersma** die op 23 november 1645 in Oldenzaal in ondertrouw gaat met Elisabeth Agnes Bentinck (overleden op 20 januari 1676), dochter van Everhard Bentinck heer van Brecklenkamp³ (1585-1659, Spaans luitenant) en Euphemia (Fenne) Ewelaar van der Marck tot Everloo (<1595-1647). Anthonius was raad-fiscaal van de Spaanse koning. Zijn weduwe hertrouwt in 1660 met Joost Caspar van Loen, zoon van Jan Rudolf Gerlach van Loen (borg Enschede) en Casparina van Bulo.

Eustachius Occo Broersma was een zoon van Anthonius en Elisabeth. Hij trouwde in 1675 met Sophia van de Camp, met wie hij drie kinderen kreeg: Ernst Willem (die werd beleend met de erven op den Clooster bij Coevorden), Isabella Marianne/Anna en Sophia Elisabeth (vicarisse van het klooster in Vreden).⁴

² http://www.heraldry-wiki.com/arms/literature/journals/Navorscher/30_1880.PDF

³ Zie: <https://www.breckelenkamp.nl/over-het-huis/historie-huis-te-breckelenkamp> en https://nl.wikipedia.org/wiki/Havezate_Brecklenkamp

⁴ https://www.fryske-akademy.nl/fileadmin/inhoud/beelden/homepage/Kennis/Gen_Jierboek/GJ_1984.pdf

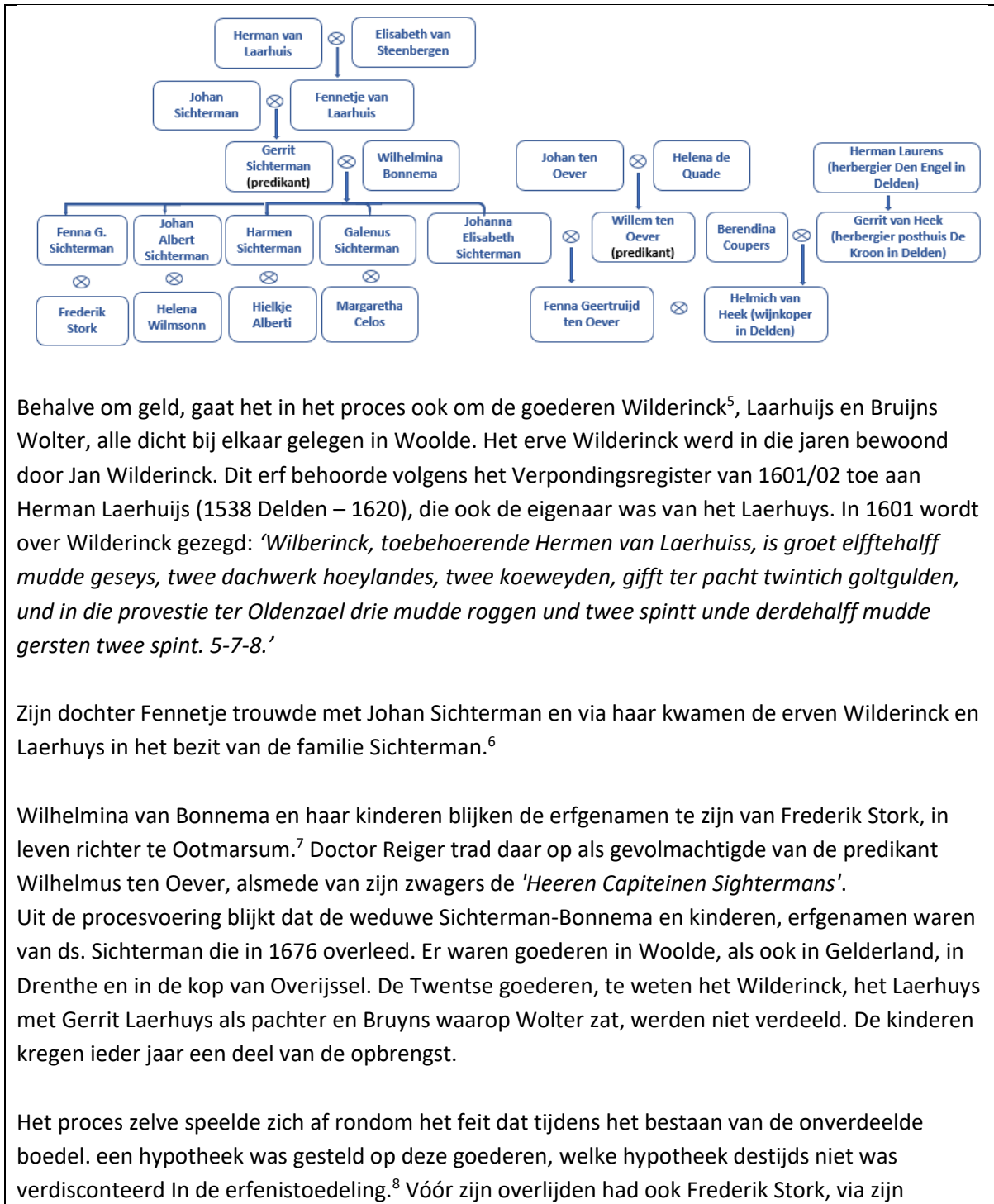
Proces van Eustachius Occo Broersma

In de periode 1691 - 1694 voerde Eustachius Occo Broersma een proces tegen de volgende personen:

1. Wilhelmina van Bonnema (dochter van Johan Albert Bonnema en Anna Struik) was de weduwe van dominee (in Kolderveen en Dinxterveen) Gerrit Sichterman (1618-1676), zoon van Johan Sichterman en Fennetje van Laarhuis. Zij was mede-erfgenaar van haar schoonzoon Frederik Stork, richter in Ootmarsum.
2. Dominee Wilhelmus ten Oever (1646 - <5 februari 1727), in naam van zijn vrouw Johanna Elisabeth Sichterman, dochter van Gerrit en Wilhelmina, en zijn zwagers de heren kapteins Sichterman.

Het proces draaide om twee eisen:

- De eis tot betaling van door wijlen Frederik Stork aan Eustachius Occo Broersma toe Borgbeunningen verschuldigde gelden.
- De eis tot nietigverklaring van een arrest gelegd op de goederen: Wilderinck, Laarhuijs en Bruijns Wolter onder het gericht Delden gelegen.

Behalve om geld, gaat het in het proces ook om de goederen Wilderinc⁵, Laarhuys en Bruijns Wolter, alle dicht bij elkaar gelegen in Woolde. Het erve Wilderinc werd in die jaren bewoond door Jan Wilderinc. Dit erf behoorde volgens het Verpondingsregister van 1601/02 toe aan Herman Laerhuys (1538 Delden – 1620), die ook de eigenaar was van het Laerhuys. In 1601 wordt over Wilderinc gezegd: *'Wilberinc, toebehoerende Hermen van Laerhuiss, is groet elfftehalf mudden geseys, twee dachwerk hoeylandes, twee koeweyden, giff ter pacht twintich goltgulden, und in die provestie ter Oldenzael drie mudden roggen und twee spintt unde derdehalf mudden gersten twee spint. 5-7-8.'*

Zijn dochter Fennetje trouwde met Johan Sichterman en via haar kwamen de erven Wilderinc en Laerhuys in het bezit van de familie Sichterman.⁶

Wilhelmina van Bonnema en haar kinderen blijken de erfgenamen te zijn van Frederik Stork, in leven richter te Ootmarsum.⁷ Doctor Reiger trad daar op als gevolmachtigde van de predikant Wilhelmus ten Oever, alsmede van zijn zwagers de *'Heeren Capiteinen Sightermans'*.

Uit de procesvoering blijkt dat de weduwe Sichterman-Bonnema en kinderen, erfgenamen waren van ds. Sichterman die in 1676 overleed. Er waren goederen in Woolde, als ook in Gelderland, in Drenthe en in de kop van Overijssel. De Twentse goederen, te weten het Wilderinc, het Laerhuys met Gerrit Laerhuys als pachter en Brujns waarop Wolter zat, werden niet verdeeld. De kinderen kregen ieder jaar een deel van de opbrengst.

Het proces zelf speelde zich af rondom het feit dat tijdens het bestaan van de onverdeelde boedel een hypotheek was gesteld op deze goederen, welke hypotheek destijds niet was verdisconteerd. In de erfenistoedeling.⁸ Vóór zijn overlijden had ook Frederik Stork, via zijn

⁵ Zie voor een bewoningsgeschiedenis van het Wilderinc, het gelijknamige artikel.

⁶ 't Inschrien, nr. 4 oktober 1985 <http://www.twentsetaalbank.nl/docs/Inschrien1985.4.pdf>

⁷ 'Processen Richteramt Delden' no. 40 1691-1694. R.A. Zwolle.

⁸ De huidige bewoner van het Wilderinc, de familie ter Haar, zegt Reijnders, is in het bezit is van een copie van een hypothecaire lening uit 1720 op de erven Wilderinc, Laerhuys en Bruns. Op het Wilderinc woonde toen Berent Wilderinc. Genoemde hypotheek stond op naam van Wilhelm ten Oever, gehuwd met Johanna Elisabeth Sichterman.

echtgenote (inmiddels overleden) een deel als bruidsschat meegekregen, alsmede jaarlijks inkomsten genoten.⁹

Van den Camp

In de zestiende eeuw trouwde een Johan van den Camp met een juffer Van den Clooster tot Dunningen. De naam Van den Clooster is niet haar eigenaam, maar die van haar man, die woonde op het Huis Clooster bij Coevorden. Met dit huwelijk kwam de havezathe Dunningen in het bezit van de familie Van den Camp. Tot 1680 is het in het bezit van de familie gebleven. Dunningen was een havezate in de gelijknamige buurtschap tussen het Drentse dorp de Wijk en de Overijsselse plaats IJhorst in het Dieverdingspel, nabij het riviertje de Reest, dat in 1642 zeven huizen telde. Het erve Van den Camp bestond uit 7 dagmaat hooiland, 6 dagmaat in de Haleweide, 5 opslagen op het Wijkerbroek, benevens huis en hof en een aanzienlijke uitgestrektheid bouwland, tezamen voor de grondschatting getaxeerd op 3.090 goudgulden.

Kaart van Cornelis Pijnacker uit 1634.

De kleinzoon van genoemde Johan van den Camp kocht in 1579, van Herman van der Burcht, abt te Dickeninge, juffer Cunera Sloeth, Vrouwe, en broeder Marten Hoogecamp, *kellener deszelven conventes, met sampt den Convente'*, enige goederen in Dunningen, te weten:

"Een erve landes, gelegen in Dunninger marke onder den clocke van IJhorst, daer nu ter tijd Luytge Cock op wonachtich is ende self in gebruke heft, toe weten dat de erentfeste Johan van den Camp tot dit voors. erve sal ontfangen desse nabeschreven landes: in den eerste een huis en hof, zooals dat begraven is, met twee coolgorens en de camp bij den huize; omtrent dre mudde rogge landes min 4 schepel ofte daer so groot, met 2 mudde haverlandes als dat bevoret- is met sijn holt; noch een kampje, omtrent dre schepel lands groot; noch een stukje in de meente, zooals onse convent dat toecomende was; noch op Dunninger esch omtrent dre mudde lants an vier stukken gelegen, zooals die bevoret sijn met hoer haverlant; en noch dat dardedeel van dat bruggemaetien, omtrent te zamen twee dagmaet groot, ofte so groot en clein als dat gelegen is; noch een stuk boulant gelegen

⁹ Dr. Hugo Reynders (1918 - 2013). 't Inschrien, nr. 4 oktober 1985.
<http://www.twentsetaalbank.nl/docs/Inschrien1985.4.pdf>

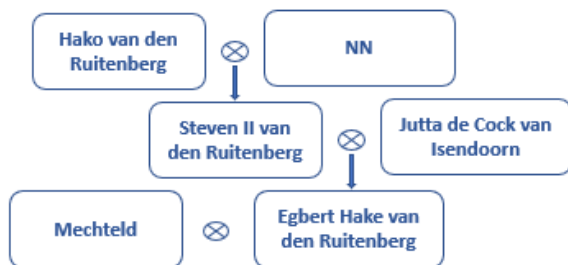
op 't Hogevelt, omtrent twee mudde roggelants groot, en daarom gelegen omtrent een mudde haverlant; daartoe al sulk waar en schaar als het voors. erve behorende is en in voortijd toe gebruket is geworden. Voor dese voors. goederen zal de Er. Jhr. Johan van den Camp geven ende wel betalen een somma van twaalf hondert golden gld. ende vijftig, de gulden met 28 stuiver brabantse te betalen; daertoe de jufferen een halve aam wijns; ende deze betalinge sal van stonden an gescheen, toe weten vief hondert goltgls., en de andere resterende penningen toe meije anno tachentich wel betaalt, enz."

Zoon Johan verzocht op den landdag van 19 november 1604 vrijdom van de contributies voor zijn havezate Dunningen, gelijk hij vroeger genoten had, waarop Ridderschap en Eigenerfden besloten hem dit toe te staan, op voorwaarde dat hij op de havezate ging wonen en voor de landsdagen in de Ridderschap werd verschreven. De heren Van den Camp bewoonden namelijk de Havezate Dunningen niet; zij hielden hun verblijf op hunne bezitting "den Clooster" bij Coevorden.

Clooster

De naam van het geslacht Van den Clooster is ontleend aan het Huis ten Clooster bij Coevorden, dat oorspronkelijk eigendom was van de graven van Bentheim. Otto III, graaf van Bentheim, beleende op 31 oktober 1259 het huis ten Clooster (domum in Campen iuxta Covordiam) aan Hako van Hardenberg, zoon van Stephanus van Hardenberg.

In 1328 werd het Huis ten Clooster (domum dictam Cloester apud Covorden) verkocht aan Jan van Diest, bisschop van Utrecht. Ten Clooster bleef een leenbezit van Egbert Hake van den Ruitenberg.

In 1354 was zijn vader, Steven II, de leenheer van Johan van den Clooster, die in 1341 als eerste de naam 'Van den Clooster' droeg en die getrouwd was met Agnes van den Ruitenberg. Steven van den Clooster (ca. 1330-1368), de tweede zoon van stamvader Johan van den Clooster, kreeg het huis ten Clooster na diens dood in leenbezit (zijn oudere broer Reinold, de Havixhorst).

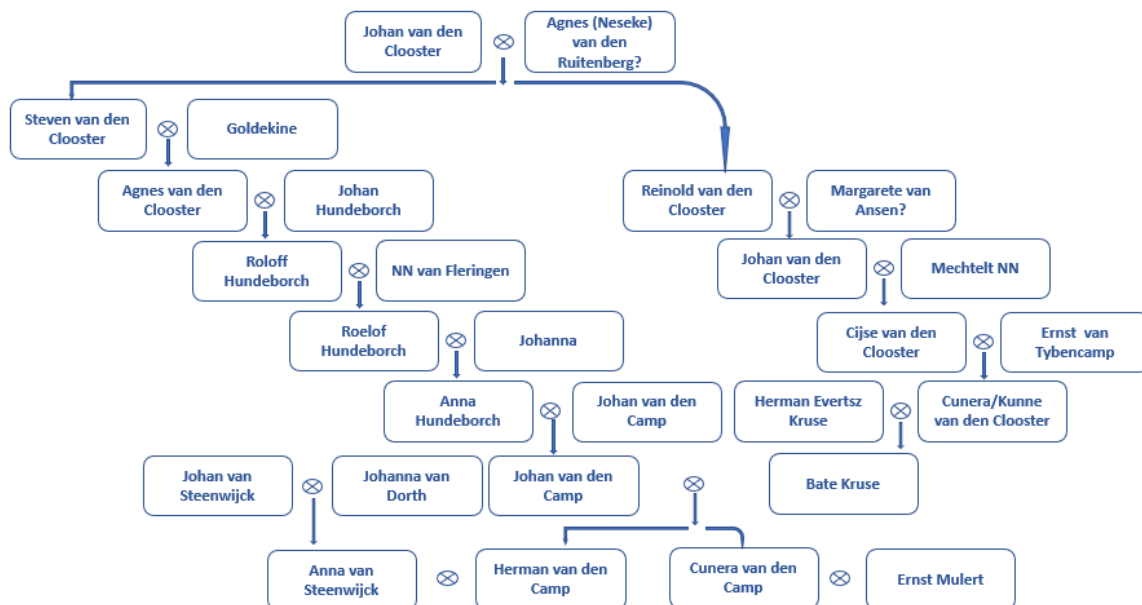
Johan van den Clooster was getrouwd met Agnes van den Ruitenberg, dochter van Steven van den Ruitenberg. Er zijn vermoedens geuit dat Johan van den Clooster afstamt van een bastaardzoon van Graaf Boudewijn I van Bentheim (Nicolaes Boudekinus) vanwege de overeenkomsten tussen het familiewapen en dat van de graven van Bentheim. Mogelijkerwijs heeft Agnes van Rutenborg hem het huis ten Clooster aangebracht in leenroerigheid middels hun huwelijk.¹⁰

¹⁰ https://nl.wikipedia.org/wiki/Van_den_Clooster

Via vererving kwam het Huis ten Clooster al snel in het bezit van het geslacht Hundeborch en later in dat van Van den Camp.

Agnes, dochter van Steven van den Clooster en Goldekine (bij dit huwelijk was Egbert Hake van den Ruitenbergh getuige), trouwde in 1379 met Johan Hundeborch.¹¹ Toen Johan Hundeborch, ridder, 13 april 1409 stierf, werd door diens zoon Roloff een roggerente uit de goederen Frederinchuis en Cogenskote vastgelegd voor de memorie op die datum voor Johan Hundeborch en diens vrouw - sinds juni 1379 - Neza van den Clooster in de Sint Plehelmuskerk te Oldenzaal.¹²

Het Huis ten Clooster kwam zoon Roloff, kleinzoon Roelof en achterkleindochter Anna, die trouwde met Johan van den Camp, uiteindelijk in de familie van den Camp.

Zoon Johan van Anna en Johan trouwde met Bate Kruse, dochter van Herman Kruse en Cunera van den Clooster.

Herman Kruse was kastelein, schout en rentmeester van Vollenhove, lid van de Gezworen Gemeente van Kampen, lid van de Ridderschap, raad van de bisschop van Utrecht. Hij trouwde (1) in 1502 met Stine de Wolfs, overleden tussen 26-07-1492 en 14-03-1499, dochter van Wolf de Wolfs en Hille Bolle en (2) met Cunera/Kunne van den Clooster, dochter van Cijse van den Clooster en Ernst van Tybencamp.

Dochter Bate wordt onder hulderschap van haar man Johan van den Camp in 1541, na de dood van haar broer Cijse Kruse en haar moeder Kunne van den Klooster, beleend met het goed

¹¹ <https://gw.geneanet.org/cofranssen?lang=en&iz=26471&p=johan&n=hondenberch>

¹² De Nederlandsche Leeuw, 1994.

Haevering. In 1569 wordt Bate, onder hulderschap van haar zoon Herman van den Camp, na de dood van haar halfbroer Johan Kruse [wiens enige zoon voor hem was overleden], beleend met diens nagelaten leen goederen in het land van Vollenhove.

Toen het huis in 1672 werd beschadigd, werd het niet meer hersteld en afgebroken. Huis ten Clooster heeft nooit de status van havezate gehad.

Johan van den Camp, zoon van deze Johan, trouwde met Sophia Hillebrandes, dochter van Warmolt Hillebrandes en Catharina Fritema. Deze Johan had in 1649 onenigheid met de ingezetenen van de Wijk over de kerkbrug. Die hadden namelijk het vonder dat over de Reest lag, in de weg naar de kerk in de IJhorst, zodanig verbeterd, dat men het met paard en wagen kon passeren. Hierop Johan beweerde, dat door de vermeerderde passage nadeel aan zijn land werd toegebracht. Op een rekwest dienaangaande op den landdag ingediend, werd door Ridderschap en Eigenerfden beschikt dat de brug niet anders gebruikt mocht worden dan van tevoren het geval was geweest, van ouds als kerkgang en rheweg.

Zoon Johan Sixtus, overleden vóór 23 Febr. 1658, trouwde met Clara Helena van den Boetzelaar. Toen hij stierf liet hij naast een met veel schulden belaste boedel, ook vijf kinderen na, Herman Derk, Johan Rutger, beiden luitenant, Willem Jacob, kapitein en twee dochters, Sophia Ignatia en Johanna Sixta.

Om de boedel nog enigszins te redden kregen de mombers een machtiging om het erve Rabberinge onder Zuidwolde te verkopen. Helaas bracht dit niet het verwachte bedrag op, waarop Clara Helena, die inmiddels was hertrouwd met kapitein Van Eeck, op de lotting van 19 november 1667 het verzoek deed om toestemming te krijgen om de Havezate Dunningen met de onderhorige goederen te mogen verkopen, om de schulden te kunnen betalen, maar dat verzoek werd afgewezen. Ook een tweede verzoek werd afgewezen, omdat Dunningen niet genoeg zou opleveren. Zij kreeg het advies om enige goederen in de Ommelanden te verkopen omdat die meer zouden opbrengen. Op de lotting van 8 juni 1669 werd een nieuw verzoek ingediend, nu mede namens de meerderjarig geworden zoon Johan Rutger. Argument was nu dat de jaarlijks inkomsten uit het allodiale goed voor de minderjarigen (behalve Johan Rutger) slechts 46 gulden en 13 stuivers bedroegen en die uit het leengoed jaarlijks tezamen de som van 280 gulden, waarvan onmogelijk vier kinderen konden worden onderhouden, terwijl ook nog de goederen bezwaard waren met een schuld van 10.434 gulden en de schuldeisers sterk op betaling aandrongen. Onder allerlei voorbehouden kreeg men nu toestemming, maar het verzoek om de recht van Havezathe afzonderlijk te mogen verkopen, wat voordelig zou zijn, werd afgewezen. Op 9 november 1670 vond de openbare verkoop plaats. Een gedeelte van de landerijen kwam in onderscheidene handen, terwijl de Havezate, met het huis en landerijen, het eigendom werd van de oudsten zoon, de cornet Johan Rutger. Deze verzocht op de Landdag van 26 februari 1672 voor zijn havezate, vrijdom van inkwartiering, zoals ook andere havezaten genoten, hetwelk werd toegestaan.

De financiële situatie bleef precair, want in 1680 werd Dunningen verkocht aan Rutger van Dongen.¹³

Van den Boetzelaer

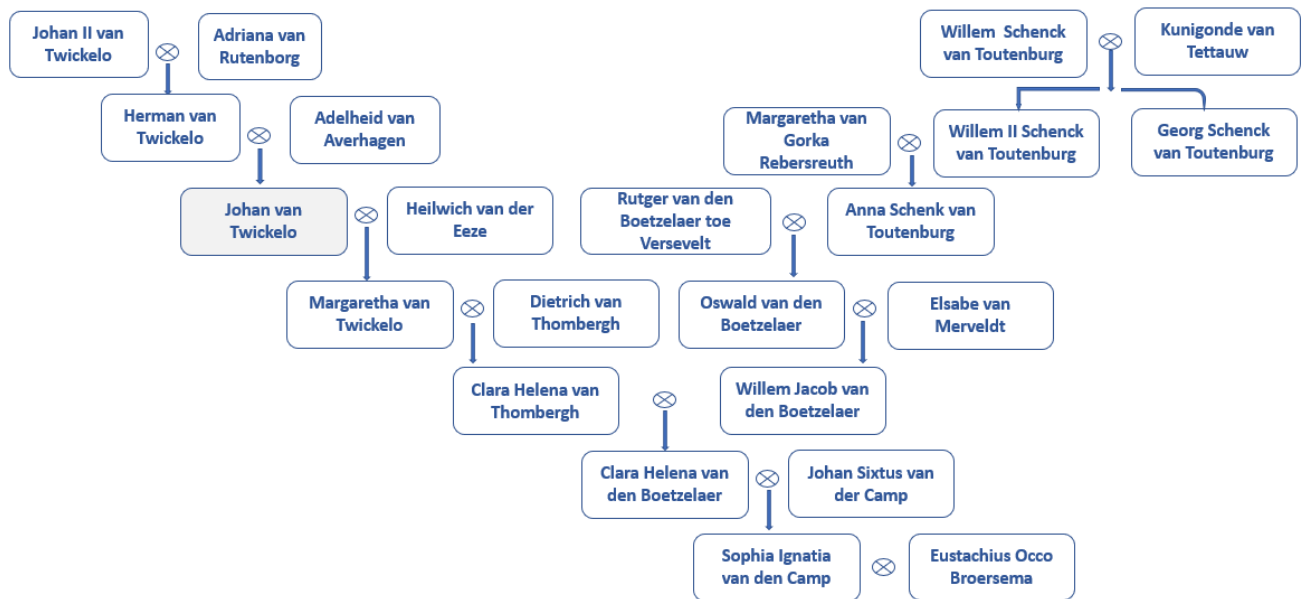
Johan Sixtus van den Camp was de eerste echtgenoot van Clara Helena van den Boetzelaar, de moeder van Sophia. Op 11 december 1658 in Groningen en op 31 december 1658 in Coevorden trouwde zij, in tweede huwelijk, met Tiaert (Titardus, Tiardus) Eeck, (1632-1671), zoon van Johannes Eeck (18 juni 1600 Groningen – 10 juni 1663 Groningen) en Aeltien Lamberts Asserhuijs. Tiaert was kapitein van de infanterie in Groningen.

Clara overleed op 8 april 1689 en werd bijgezet in de kerk van het klooster Frenswegen. *'Obijt Anno 1689 den 8 april de hoog W. Geb. V. Clara Hilena van den Camp, vrouw tot den Clooster en Dunningen, geb. v.d. Boetzelaer, dr. Tot Essenbach en Ten Tolle enz.'*

Deze grafsteen staat in de kapel van de burcht in Bad Bentheim.

¹³ <http://www.webringreestdal.nl/historie/dunningen2.html>

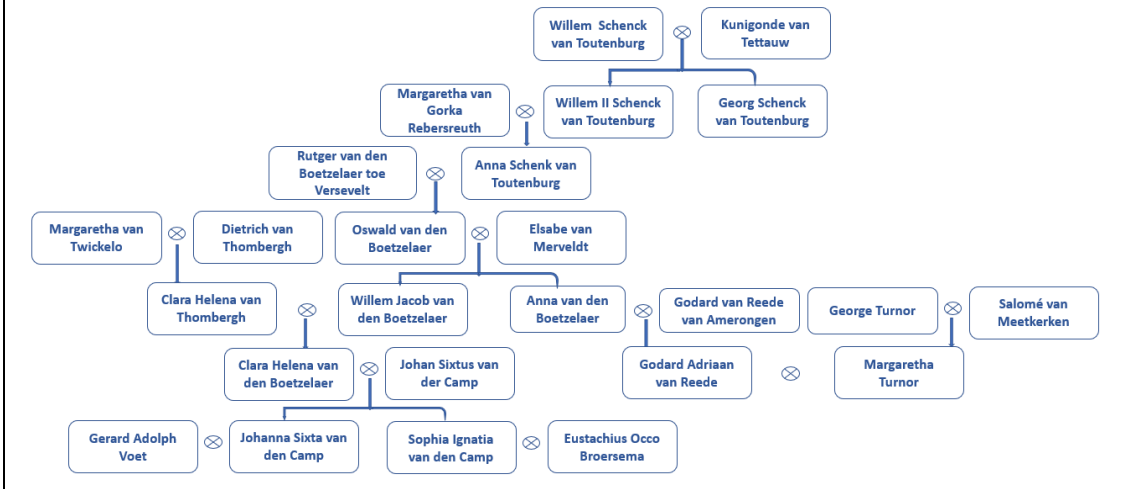
Clara was een dochter van jonker Willem Jacob van den Boetzelaer tot Toutenburg, heer van de Poll en den Boetzelaersborch, medeheer van Wendisch Eschenbache¹⁴ en zijn eerste vrouw Clara Helena van Thombergh, genaamd Wormbs. Willem trouwde later ook nog met Johanna van Heeckeren tot Roderlo, dochter van Joost van Heeckeren, heer van Ruurlo en Hendrika van Bevervoorde. Johanna was de weduwe van Johan van Rechteren, zoon van Zeeger van Heeckeren van Rechteren en Margaretha van Münster.

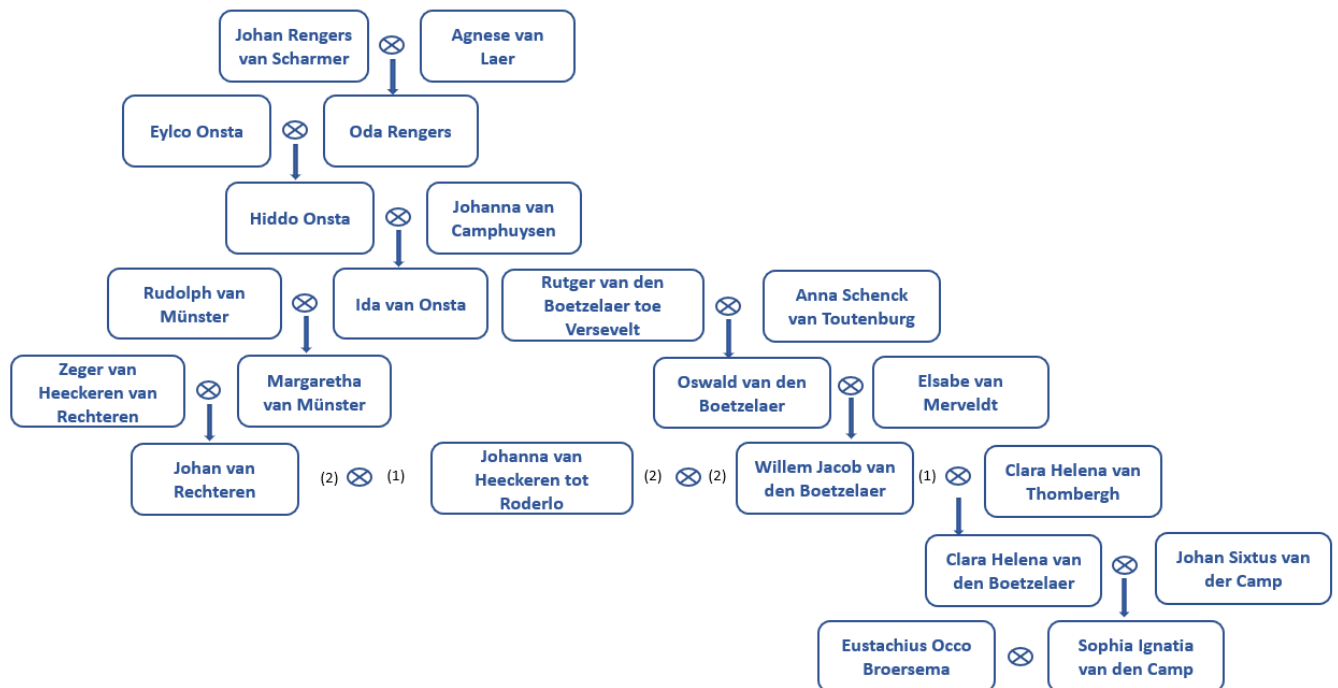
Anna van den Boetzelaer

Anna van den Boetzelaer was de zus van Willem Jacob van den Boetzelaer en dus de oudtante van Sophia van den Camp. Zij trouwde op 30 augustus 1612 (huwelijkscontract) in Wijk bij Duurstede met Godard van Reede van Amerongen. Hun zoon Godard Adriaan van Reede trouwde met Margaretha Turnor (1613-1700), dochter van George Turnor en Salomé van Meetkerken.¹⁵

¹⁴ <https://oldsillevold.nl/sinderen.pdf>

¹⁵ <https://margaretha.kasteelamerongen.nl/over/de-hoofdpersonen/>

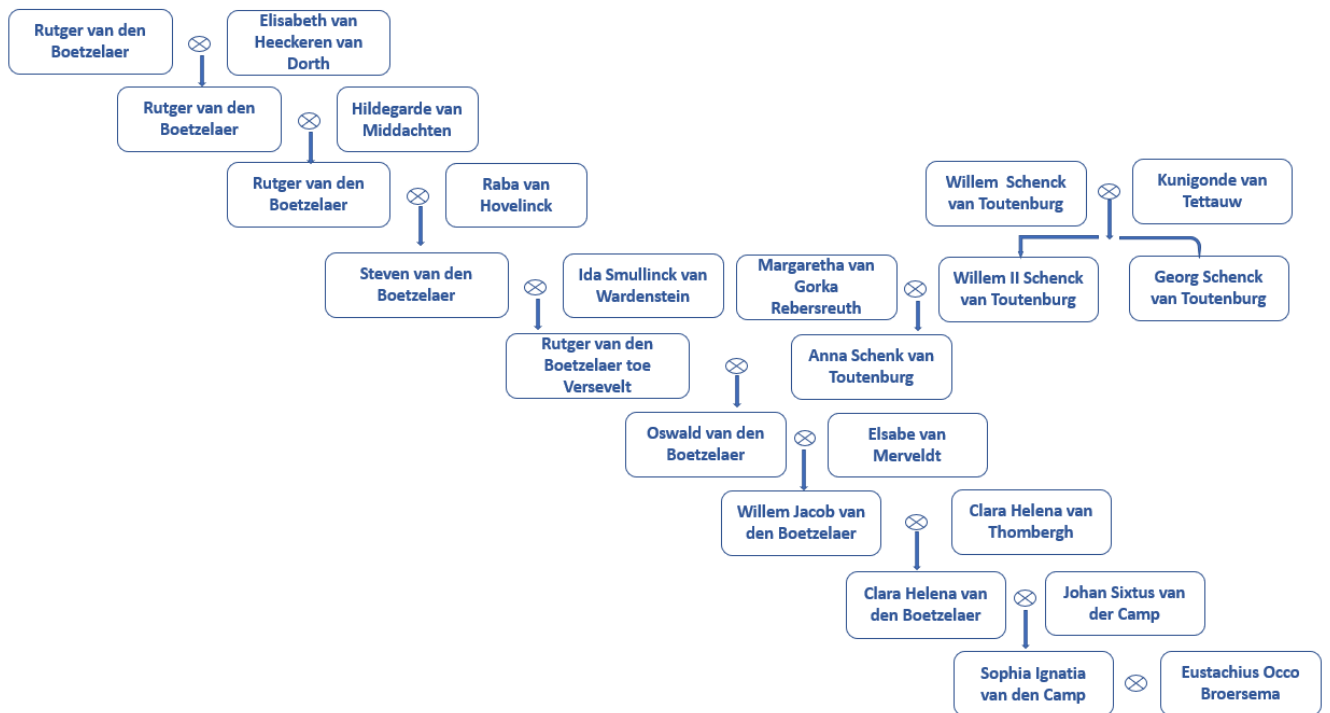

Boetzelaersborg

Willem Jacob van den Boetzelaer, zoon van Oswald, was drost van Bergh. Hij bezat reeds een huis in het stadje ('s Heerenbergh), maar kreeg in 1620 toestemming tot aankoop van een 'adelicken sitt ende behuysinge in der stadt Bergh', waarmee het Drost Daemenhuis bedoeld werd. De koop werd gesloten in 1621. In 1632 werd het huis opgedragen aan graaf Albert, die het met de rechten van havezate in leen teruggaf aan Van den Boetzelaer. De naam van het huis was van toen af aan Boetzelaersborg.

De Van den Boetzelaers waren een adellijk geslacht, dat oorspronkelijk uit Pruisen afkomstig was, maar waarvan verschillende leden verschreven waren in de Ridderschap van Drenthe. Zij woonden op de havezaten Batinge en Entinge te Dwingeloo. Willem, de vader van Sophia, woonde echter, net als diens vader, in het Gelderse Bergh.

Tutenberg

De naam Tutenberg, die Willem aan zijn naam toevoegde, komt van Willems grootmoeder, Anna Schenk van Tutenberg, dochter van Willem II Schenk, heer van Tutenberg, geboren in Windisch-Eschenbach, overleden in Huize Tutenberg in Vollenhove. Willem stamde uit een oud Duits geslacht uit de Oberpalts. Tutenberg werd rond 1550 gebouwd door zijn broer, Georg Schenk van Tutenberg, die als edelman van Frederik van Baden, bisschop van Utrecht, in 1496 in ons land kwam en begiftigd werd met het drostambt van Vollenhove en later met het stadhouderschap van de noordelijke Nederlanden. Hij was getrouwd met jonkvrouwe Anna de Vos van Steenwijck,

De Tutenberg werd gesticht door Georg (of Jurjen) Schenk, die als edelman van Frederik van Baden, bisschop van Utrecht, in 1496 in ons land kwam en begiftigd werd met het drostambt van Vollenhove en later met het stadhouderschap van de noordelijke Nederlanden.

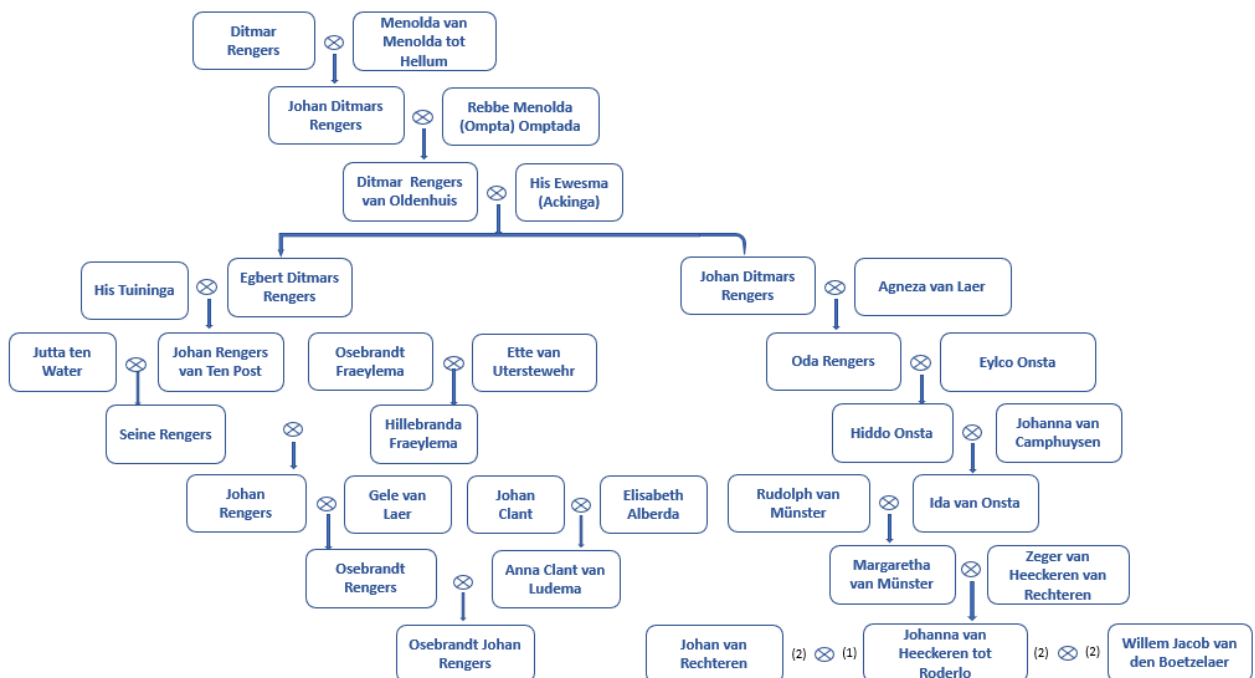
Door met Anna te trouwen maakte Rutger van den Boetzelaer, maatschappelijk gezien, een grote sprong voorwaarts.

Kasteel Toutenburg in Vollenhove.

Van den Boetzelaer en Rengers

Intrigerende vragen in het proces tegen Osebrandt Rengers van de Fraeylemaborg zijn wat de relatie van Sophia van den Camp met de familie Rengers was en wat haar motieven waren voor haar getuigenis tegen Rengers. Beide vragen blijven vooralsnog onbeantwoord. De enige relatie tussen Sophia en Osebrandt is er een die, zo lijkt het, in de late zeventiende eeuw nog van invloed geweest zou kunnen zijn, al lijkt het vergezocht. Een verre voorvader van de tweede vrouw van de grootvader van Sophia, Willem Jacob van den Boetzelaer, Johan Rengers, was een broer van Egbert Rengers, een verre voorvader van Osebrandt. Zie het schema hieronder.

Twickel

Op 17 juni 1672 rijden 200 ruiters van het leger van Bommen Berend, de bisschop van Munster, onder leiding van overste Twickelo, Blokzijl binnen. Zou dit de neef Twickel zijn over wie Sophia van den Camp het, in datzelfde jaar, heeft in haar getuigenis tijdens het proces tegen Osebrandt Jan Rengers? Het heeft er alle schijn van, maar een 'echte' neef was hij niet.

In de veertiende eeuw, verwierf Hermann van Twickel, zoon van een Engelbert en getrouwd met Margaretha van Hulscher, een hof in de Nederlanden, 'toe Eysinc', in het Overijsselse Twente. Een hof die we nu kennen als het kasteel Twickel.¹⁶

Kasteel Twickel bij Delden.

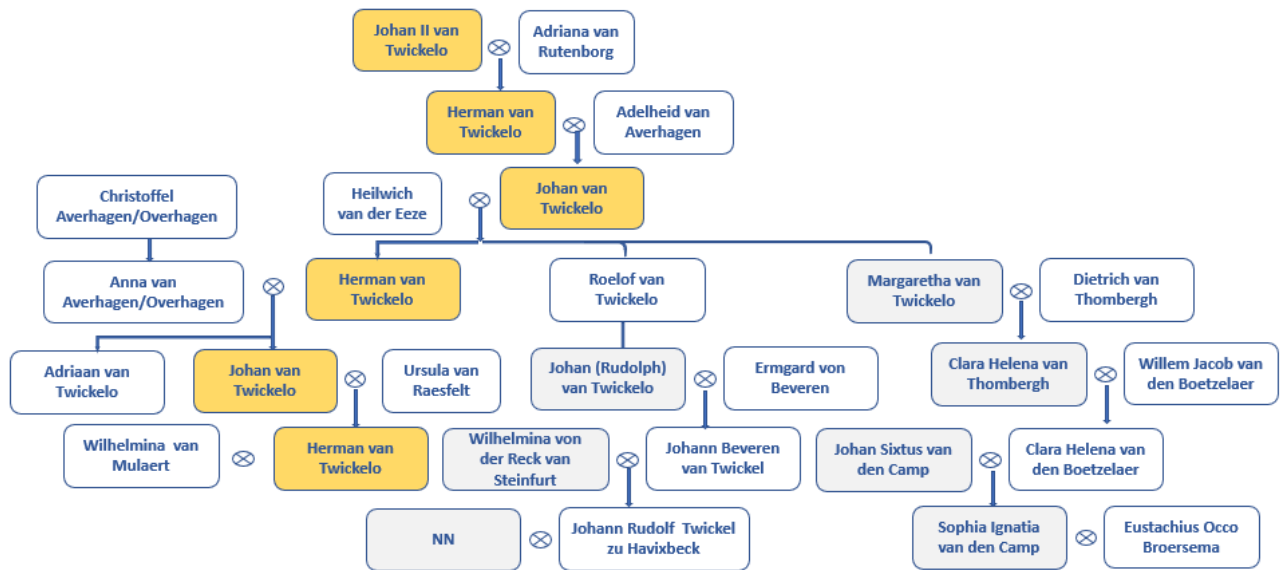
Door gunstige huwelijken en goed beheer ging het de Twickelo's voor de wind. Zo verwierf Johan II door zijn huwelijk met Adriana van den Rutenberg het huis de Rutenberg in Dalfsen en daarnaast ook bezit in Hengelo, waaruit later het huis Hengelo ontstond.

De oudste zoon, Johan III, kreeg Twickel, maar De Rutenberg en Hengelo gingen naar zijn Jongere broer Frederik van Twickelo (ca 1482-1555). Frederik was drost van Diepenheim en kastelein van Coevorden en trouwde met Rudolfa de Vos van Steenwijk, dochter van Roelof de Vos van Steenwijk en Jutta Mulert.

Zoon Herman, getrouwd met Adelheid van Averhagen, ging op Borgbeuningten bij Denekamp wonen. Hun zoon, Johan, getrouwd met Heilwich van der Eeze, had in ieder geval zes kinderen onder wie Roelof van Twickelo. Deze Roelof had een zoon die Johan Beveren van Twickelo werd genoemd.¹⁷

¹⁶ Meer informatie op <http://www.landgoedvrienden.nl/wp-content/uploads/2020/03/Twickel.pdf>

¹⁷ Geslachtkundige aantekeningen ten aanzien der leden van de Ridderschap en afgevaardigden uit de drie groote Steden van Overijssel, die sedert 1610-1794 ten Landdage van dat Gewest zijn geadmitteerd, met eenige geschiedkundige berichten aangaande de Havezaten der verschreven Edellieden, grootendeels uit authentieke bronnen opgemaakt. Blz. 27 https://www.vorg.nl/wp-content/uploads/2021/03/Geslachtkundige_aantekeningen_ten_aanzi.pdf

Havixbeck

Het lijkt waarschijnlijk dat deze Johan (die ook wel Rudolph wordt genoemd) de persoon is die in 1601 trouwde met Ermgard (Emigardia) von Beveren, dochter van Johann von Bevern. Deze wordt in bronnen ook wel Johan van Twickelo van Borgbeuningen genoemd. Hij was vermoedelijk commandant van de lijfwacht van koning Filips II in Duitsland en van de troepen van Münster.¹⁸

Johan (Rudolph) en Ermgard woonden op Havixbeck (ten westen van Münster). Dit landgoed was ontstaan uit de Bruningshof, waarmee een Dietrich von Schönenbeck was beleend. Door het huwelijk van Ursula von Schönenbeck met Sweder of Assuerus von Bevern in ongeveer 1450 kwam dit huis aan de familie von Bevern. Johan von Beveren, de vader van Ermgard, was hun zoon.¹⁹

¹⁸ <https://www.genealogieonline.nl/en/west-europese-adel/l280298.php>

¹⁹ Robens, A. (1818). Der Ritterbürtige Landstandliche Adel des Grossherzogthums Niederrhein. <https://tinyurl.com/mtdcbt9>

Havixbeck.

Johann Bevern van Twickel en Wilhelmina von der Reck van Steinfurt

Johann Bevern van Twickel (1603-1679), zoon van Rudolf (Johan) en Ermgard, trouwde met Wilhelmina von der Reck van Steinfurt, dochter van Johan von der Reck en Elisabeth. Hij werd door de bisschop van Münster tot drost van Rheine-Bevergern benoemd. In 1642 verkocht Johann het erve Hilberinck onder Bentelo aan Johan van Raesfelt, getrouwd met Agnes van Munster.²⁰

In 1652 veroverde hij het door Nederlanders bezette slot Bevergern.

Bevergern

'Bevergern of Bevergarde was door de Hollanders bezet. Zij hadden het overgenomen van de Zweden, die het krachtens het vredes-tractaat van Munster moesten verlaten. Tevergeefs had men willen onderhandelen en eindelijk bleek het, dat de soldaten die Bevergern bezetten, uit den Hollandschen dienst ontslagen waren, en den eed van trouw hadden gedaan aan den Prins van Oranje, die toen ongeveer twee jaren oud was. Christoffel Bernard²¹ zond er in 1652 zeven getrouwe en beproefde soldaten één voor één heen. Deze namen dienst onder den prins en wonnen spoedig door hunne bereidvaardigheid het vertrouwen der Hollanders. Op zekeren middag ging het garnizoen wandelen en vertrouwde zelfs de sleutels aan hunne nieuwe makkers toe. Deze namen nu den kommandant gevangen, haalden de brug op, losten het geschut en leverden de vesting over in de handen van den Munsterschen overste Twickel. De Bisschop zond onverwijld honderd wagens om dat dapper garnizoen over de grenzen te brengen. Van Alpen verhaalt, dat de prinses-weduwe, op het bericht dezer verrassing haren zoon uit de wieg nam, onder den uitroep: „Groeï, groeï mijn zoon, gij moet eene groote wraak nemen." Bevergern was toen eene vrij sterke vesting, die het graafschap Lingen, dat den prins toebehoorde, dekte. Het huis van Oranje

²⁰ <http://hethistorischportaal.nl/wp-content/uploads/Heerlijk-Twente-1.pdf>

²¹ Dit moet zijn vader, Johann von Bevern, geweest zijn.

kon ook zekere aanspraak doen gelden op eenige gedeelten van het graafschap Teklenburg; een en ander had de keurvorst, van Galen' s voorganger, willen afkopen, doch elke onderhandeling dienaangaande sprong af op de hooghartige opmerking: „Een vorst was geen koopman.“²²

Johann Rudolf Twickel zu Havixbeck

Johann Rudolf Twickel zu Havixbeck, zoon van Johann en Wilhelmina, werd geboren op 13 november 1642. Hij sneuvelde op 2 september 1672 bij Blokzijl. Het is waarschijnlijk deze Johann die Sophia van den Camp haar neef noemt, maar die in werkelijkheid slechts verre familie was. De oma van Sophia, Clara Helena van Thombergh, was een nicht van de grootvader van Johann, Johann (Rudolph) van Twickelo.

Lees hieronder wat het lot was van Johan bij Blokzijl.

Blokzijl

In 1672 valt de bisschop van Munster, Christoph Bernard van Galen, beter bekend als Bommen Berend, het oostelijke deel van ons land binnen en op 17 juni 1672 vallen 200 ruiters onder leiding van Overste Twikkelo Blokzijl binnen. Blokzijl was net zomin als andere vestingen in een staat van 'genoegzamen tegenweer'. De vestingwerken waren vervallen en de plaats was van krijgsbezetting en oorlogsvoorraad ontbloot. De burgers begonnen nu wel de wallen en grachten zo goed mogelijk te herstellen, maar toen zij vernamen dat de meeste steden van Overijssel zich reeds aan de macht van de bisschop hadden onderworpen, en de vijandelijke troepen in aantocht waren, staakten zij het werk. Op 17 Juli gaven zij zich over.

'Het duurde echter niet lang of de vrije kustbewoners waren de Munstersche troepen, wegens derzelve heerschzuchtigheid en buitensporige vorderingen in den hoogsten graad moede, en om van hen ontslagen te worden, knoopten de voornaamste burgers met de hoofden der krijgsmagt in Friesland eene geheime onderhandeling aan. Twikkelo, ofschoon hiervan onbewust, bespeurde echter genoeg, dat de burgerij naar verlossing haakte. Nog meer werd hij in dit gevoelen gesterkt, toen een hoop Friesche soldaten' (450 soldaten) uit het leger van den Luitenant Generaal Baron van Aijlva, bij Blankenham aan wal gezet, eene aldaar gelegene kleine schans aanviel, en de Munstersche bezetting trachtte meester te worden, welke poging echter mislukte. Inmiddels had Twikkelo de vestingwerken van Blokzijl aanmerkelijk doen verbeteren. Tevens vorderde hij van de burgers dat zij, in handen van zekere, daartoe overgekomen personen, den eed van getrouwheid aan den Bisschop zouden afleggen; doch in weerwil van des Bevelhebbers bedreigingen, werd aan dezen eisch niet voldaan. Met eenparige stemmen gaven de bijeengeroepen gilden, onder goedkeuring van den Burgemeester, aan deze personen of geheimen Raad te kennen, dat zij dien eed niet konden, noch wilden doen, en men derhalve naar welgevallen met hen kon handelen.

De gemagtigden moesten alzo onverrichter zake terug keeren. Kort daarna leverden de burgers een uitstekend bewijs niet alleen van hunne getrouwheid aan het vaderland, maar ook van hunnen moed, want toen Twikkelo, die nu nog meer wantrouwen tegen hen koesterde, de onder zijne bevelen

²² https://archive.org/stream/bernardvangalenv00cors/bernardvangalenv00cors_djvu.txt

staande bezetting met 50 infanteristen en 100 ruiters uit de omliggende plaatsen versterkte, gaven zij daarvan berigt aan de Staten van Friesland. Deze, het gevaar begrijpende waarin hunne Provincie door de verovering eener zoo nabij gelegene sterkte gebragt was, zonden eene bende krijgsvolk, sterk 450 man, in eenige schepen derwaarts, onder de bevelen van Dirk van Baerdt en de onmiddellijke aanvoering van den Hopman Albert Christoffel van Hania. Met dezen troep moest men in den nacht van den 21 op 22 Augustus den aanslag beproeven: doch door windstilte belet om bij Blokzijl aan wal te stappen, bereikten zij eerst den volgenden dag het dorp Blankenham, waar de krijgslieden, tot aan hun middel door het water gaande, aan land stapten. Onverwijld trok men op Blokzijl aan. De Kommandant Twikkelo, intusschen van hunne landing verwittigd, begaf zich met driehonderd man van zijne bezetting en twee veldstukjes naar Baarle, waar hij in eene schans post vatte.

Doch de Friezen drongen zoo hevig op de Munsterschen in, dat deze, na een scherp gevecht te hebben doorgestaan, zich genoodzaakt zagen naar Blokzijl terug te trekken. Bij dezen aflogt zaten de eerstgenoemden den vijand zoo dicht op de hielen, dat deze ter naauwernood de poort bereikte. De burgers, die in het geweer stonden, ziende dat de Friezen tot voor de poort genaderd waren, en vreezende dat zij mogten terugkeeren, moedigden elkander aan, met de woorden: mannen het is nu tijd, laten wij ons courageus toonen; wij verkrijgen weer onze oude vrijheid.

Twikkelo kwam bij hen en verzocht, dat zij als getrouwe burgers hem wilden bijstaan, waarop een hunner ten antwoord gaf: "parlementeer en geef de plaats over."

Naauwelijks had hij hen verlaten, of dezelfde spreker riep tot de menigte: "komt mannen! ik zal u voorgaan, volgt mij maar." Hierop ging het naar de Kuinderpoort, maar op hunnen weg de Groenestraat met ruitery bezet vindende, brandden zij daarop los en schoten een der ruiters neder, waarna de overigen het hazepad kozen. Aan de poort gekomen, vonden zij daar den Kommandant Twikkelo van wien zij andermaal begeerden, dat hij met de Friezen verdrag sluiten en hun Blokzijl overgeven zou.

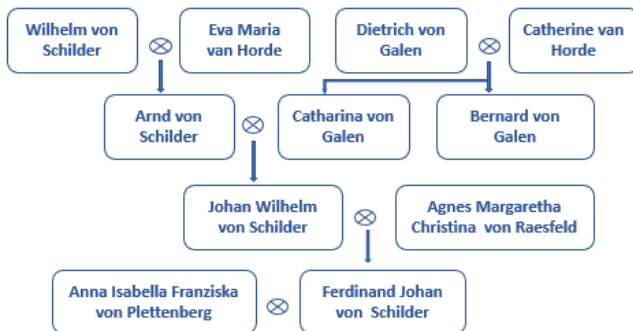
Toen Twikkelo dit weigerde, met te zeggen; "wij kunnen de plaats wel houden," werd hij aangegrepen, de degen hem ontweldigd, en riepen de burgers den Friezen toe: "vivat Oranje! komt maar binnen, het is gewonnen." Inmiddels werd de poort met mokers en houweelen voor hunne verlossers opengemaakt, die terstond de vesting binnentrokken, terwijl de Munsterschen, hunne posten verlatende, door de Zuiderpoort ontvlugten.

Velen van hen schoten echter het leven er bij in, en onder deze ook de bevelhebber Twikkelo, die het eerst ontkomen was. Men had hem achterhaald en met de kolf van een geweer ter neder geslagen, waarna hij, weder opstaande, van een Friesch soldaat doorschoten werd. Zestig of zeventig man waren bij dezen aanslag gevangen genomen, onder welke twee Luitenants en een priester. Het lijk van Twikkelo (wiens jagtgeweer thans nog te Blokzijl aanwezig is) werd aldaar in het portaal der groote kerk, aan de zijde der Brouwersstraat, begraven.²³

²³ <http://www.dboveriijssel.nl/archieven/3926> of shorturl.at/mptu7

Schilder

Wie de 'neef' Schilder was, die Sophia van den Camp in haar getuigenis tegen Osebrandt Rengers noemt, is onduidelijk. De familie Von Schilder die mogelijk in aanmerking komt is de familie die verwant is aan de bisschop Von Galen. Diens zuster Catharina was getrouwd met een Arnd von Schilder. Hun zoon Johan Wilhelm von Schilder was de Munsters voogd (vertegenwoordiger van) van Sassenberg, die begin jaren zeventig het 'Hof zu Wassenberg' heeft gepacht.²⁴

²⁴ <https://www.lwl.org/westfaelische-geschichte/dwud/a1/pdf/021/a1021201.pdf>